

In memoriam

Katre Õim 25. august 1970 – 20. juuli 2016

20. juulil lahkus meie hulgast ootamatult ja ebaõiglaselt vara keeleteadlane, Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi dotsent Katre Õim.

Katre alustas 1989. aastal õpinguid Tartu Ülikooli filoloogiateaduskonnas eesti ja soome-ugri filoloogia erialal, demonstreerides juba tudengipõlves veendunud keelehuvi. Erialane motivatsioon ja kindel siht olid kõigiti enesestmõistetavad, kuivõrd maineka keeleteadlase ja sõnaraamatute autori Asta Õimu tütrena sai filoloogiapisik Katrele kaasa piltlikult öeldes emapiimaga. Õpingukaaslased teadsid esmatutvusest peale, kuidas Katre tehnilistes töödes ema abistas ja näiteks tol ajal valmiva *Fraseoloogia-sõnaraamatu* (esmatrükk nägi ilmavalgust 1993. aastal) jaoks materjali sedeldas.

Ülikooli lõpetamise järel 1994. aastal alustas Katre Tartus tööd assistendina Eesti Keele Instituudi rahvaluule osakonna parömioloogia (folkloori lühivormide) uurimiserühmas. Värskest oli saabunud arvutiajastu, vastloodud teadusfondi grantide toel (algul Arvo Krikmanni, hiljem ka Asta Õimu juhtimisel) käivitus kõnekäändude ja fraseoloogia kui iseseisva valdkonna uurimine ning algas hoogne töö eesti kõnekäändude mahuka materjali digiteerimisel, millesse Katre jõuliselt oma panuse andis. Siitpeale hakkas ta liikuma üha enesekindlamal ja eesmärgiteadlikumal sammul omaenda erialasel

teerajal. Samas jätkus tihe professionaalne koostöö emaga – teineteist täiendavaid ühiskirjutisi, erinevate mõistete fraseoloogiaüksuste laiendatud käsitlusi võib Katre Öimu ja Asta Öimu sulest nüüdseks kokku lugeda üle kümne. Kahtlemata oleks see viljakas ühisloome edasi kestnud...

Praktilise erialase tööga paralleelselt õppis Katre Tartu Ülikooli eesti ja soome-ugri filoloogia magistrantuuris, kus kaitses 1997. aastal professor Arvo Krikmanni juhendamisel magistrikraadi eesti võrdluste struktuurist.

Elades ise juba perega Tallinnas, oli Katre aastail 2000–2004 kaugtöövormis Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna teadur. 2004. aastal kaitses ta Tartu Ülikoolis eesti keele erialal doktoriväitekirja “Võrdluste struktuurist ja kujundisemantikast”. Valdkondadeüleises uurimuses analüüsis autor fraseoloogilis-folkloorset ainet (eesti kõnekäändude suurimat ning vormilt homogeensemata ja selgepiirilisimat alaliiki – võrdlusi), rakendades kaasaegset keele- ja kujundkõneteoriat pärinevaid uurimisviise. Kognitiivlingvistilise lähenemisviisiga rahvaluulematerjalile pakkus Katre selle aja kontekstis unikaalseid ja teedrajavaid vaatenurki. On oluline märkida, et tema doktoritöö oli Ingrid Sarve ja Feliks Vaka kandidaadiväitekirjade järel alles kolmas omataoline – puhtalt fraseoloogiaalane väitekirj. Samuti saab märkida, et just Katrest sai 1989. aastal ülikooliteed alustanud eesti filoloogide seast esimene doktorikraadiga teadlane. Kahjuks oli Katre oma kursuselt ka esimene, kes ära läks...

2004. aastal siirdus värske filosoofiateaduste doktor eesti keele dotsendina tööle Tallinna Ülikooli, kus luges näiteks eesti keele süntaksi, semantika, fraseoloogia kursusi. Ühtlasi jätkas ta kuni 2013. aastani Eesti Kirjandusmuuseumis osalise koormusega vanemteaduri ametis. Katre erialane aktiivsus väljendus Kognitiivse Keeleteaduse Ühingu juhatuse liikmena ning paljude keeleürituste (nt muutuva keele päev) korraldajana.

Katre Öimu peamised uurimisvaldkonnad olid seotud eesti keele fraseoloogia ja kujundkõne, fraseologismide ehituse ja tähenduse ning metafoorsete tähendusülekannetega eesti keele korpustes. Ta oli kümnete teadusartiklite autor ja kaasautor, eesti kõnekäändude ja fraseologismide andmebaasi ja elektroonilise alussõnastiku FES loojaid. Viimane on algupärane mõisteline alussõnaraamat, mille sarnased varasemad sõnaraamatud eesti keeles puudusid ja mida kasutavad erinevad teadussuunad, aga ka laiem sihtrühm. Üliõpilaste seas olid hinnatud tema õppemeetodid ning tema loodud elektroonilised õppematerjalid. Kirjutamisel oli fraseoloogiaõpik kõrgkoolile. Akadeemilistes aruteludes oli Katre aktiivne kaasamõtlev, kes avaldas alati julgelt arvamust, esitas küsimusi ja tegi loogilisi ettepanekuid.

Katre süda seiskus kõige viljakamas teadlaseas, lõpetamata jäid paljud tööd, ellu viimata suured plaanid. Ta oli andekas, sihikindel ja väljapaistev teadlane, särav, eluterve huumoriga, lähedastest hooliv kaaslane. Sõbrad teavad, et viimased kaks aastat esitles Katre sotsiaalmeedias end käest libisenud punase südamekujulise õhupalli poole püüdleva tüdrukuna (Banksy meistriteosest), kes jutlustab igavest lootust. Küllap sooviks ta meid ka praegu, mil Katrele mõeldes saatuse karmi kätt tunnistades valu hinge täidab, lohutada ja julgustada: “Lootus alati jääb.”

Piret Voolaid